

Konferencija
„Mirovina i aktivno starenje“
Večernji list i HZMO, Zagreb, 26.04.2019.

Pogled izvana na mirovinski sustav i mirovinsku reformu

Prof.dr.sc. Hrvoje Šimović
Ekonomski fakultet Zagreb

Sveučilište u Zagrebu
Ekonomski fakultet

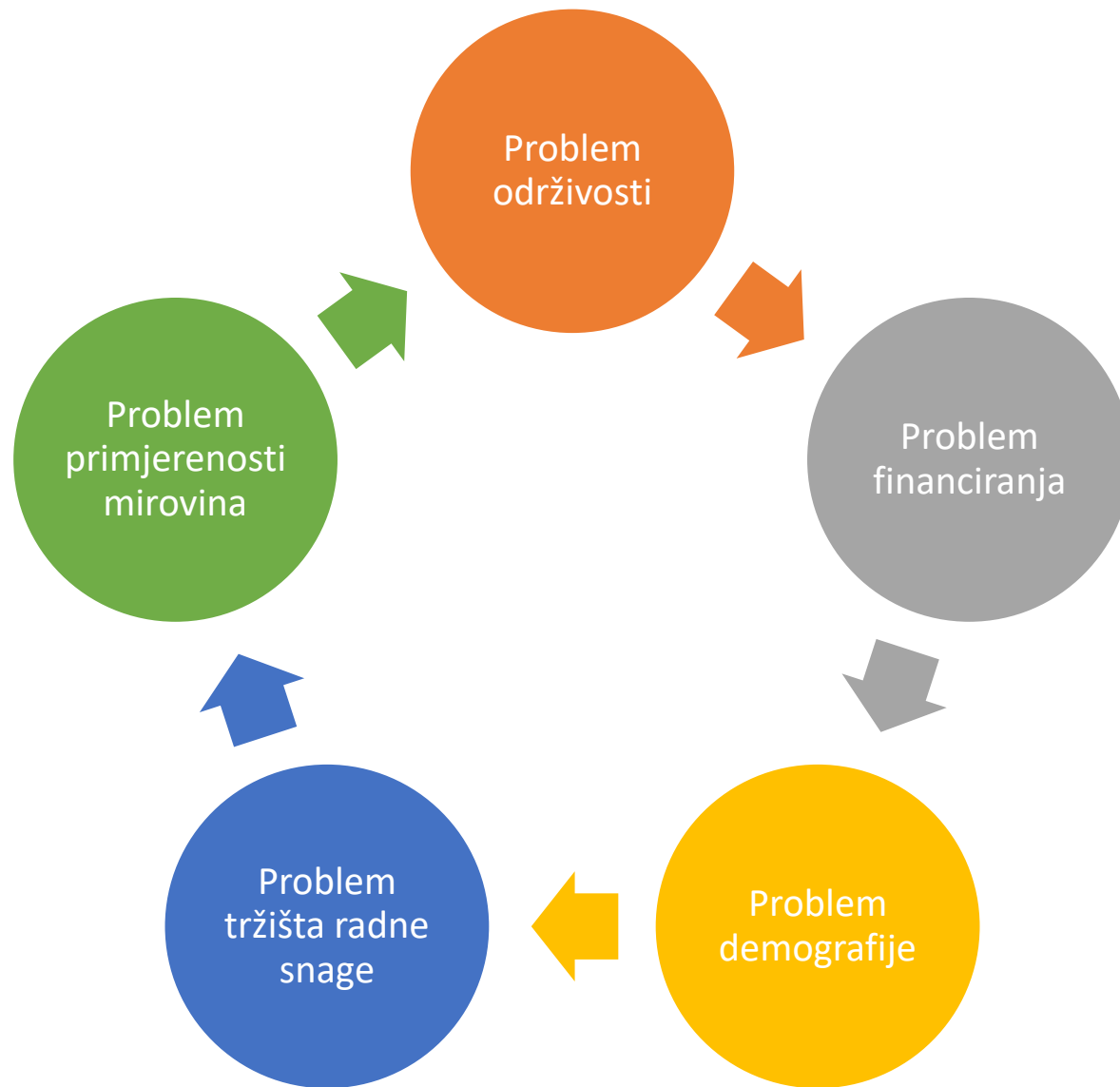
Prezentacija je nastala u sklopu projekta Hrvatske zaklade za znanost
„Održivost javnih financija na putu u monetarnu uniju“ IP-2016-06-4609.

Pogled izvana...

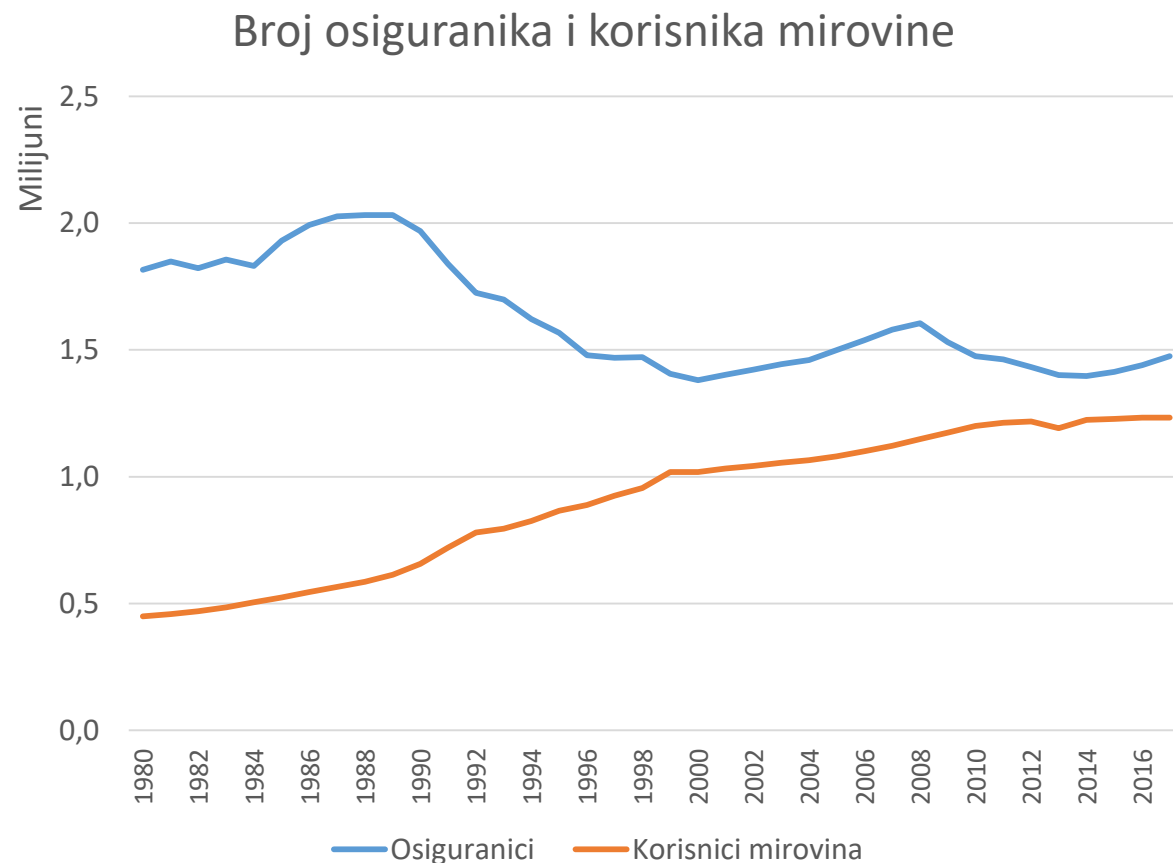
- Mirovinski sustav **rastrgan** je između **dva** (suprotstavljena) **cilja**:
 1. financijska **održivost** mirovinskog sustava
 2. **primjerenost** mirovina osiguranika
- Interdisciplinarno područje
- Utjecaj na **javne financije** i izloženost povećanim **fiskalnim rizicima**
 - Nepovoljni omjer zaposlenih i umirovljenika
 - Starenje stanovništva
 - Migracije
 - Tržište radne snage
- EU u sličnim problemima

Sadržaj

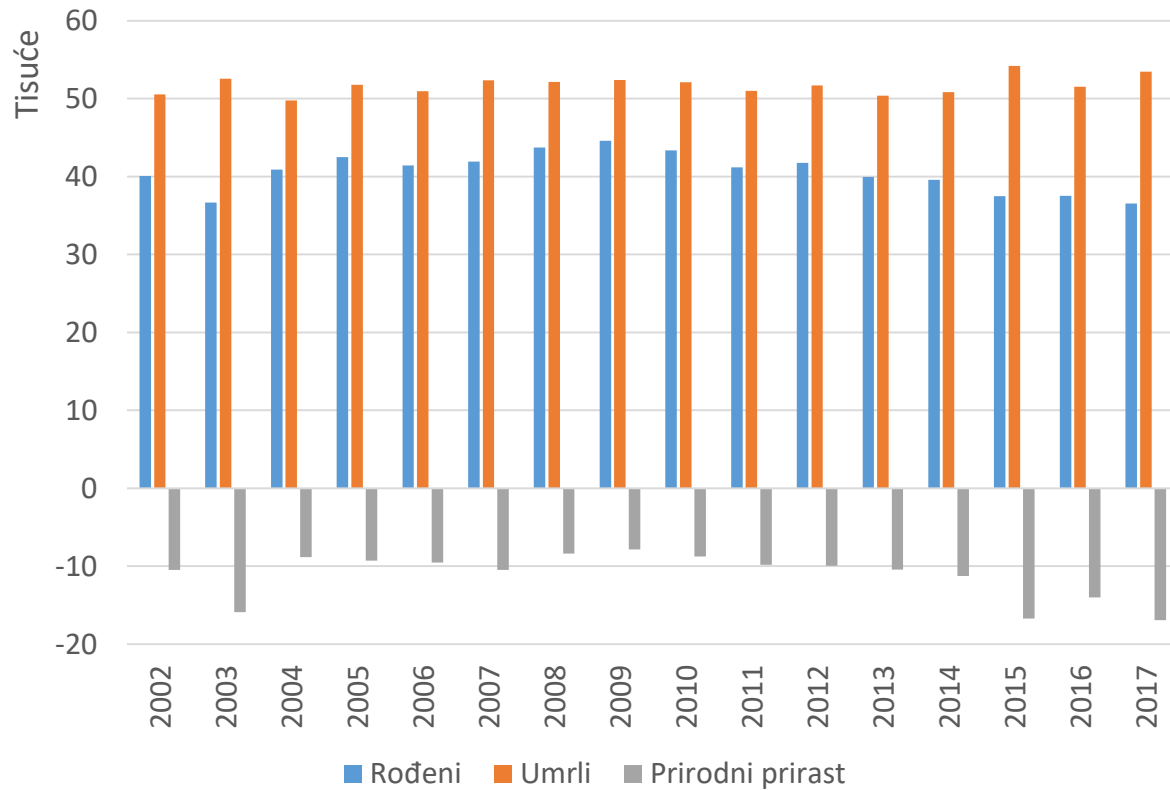
Nepovoljan odnos osiguranika (zaposlenih) i korisnika mirovina...i pogoršavajući trend

Godina	Osiguranici (u 000)	Korisnici mirovina (u 000)	Odnos
1980.	1.816	449	4,04
1985.	1.931	524	3,68
1990.	1.968	656	3,00
1995.	1.568	865	1,81
2000.	1.381	1.019	1,36
2010.	1.475	1.200	1,23
2015.	1.413	1.228	1,15
2018.	1.507	1.236	1,22

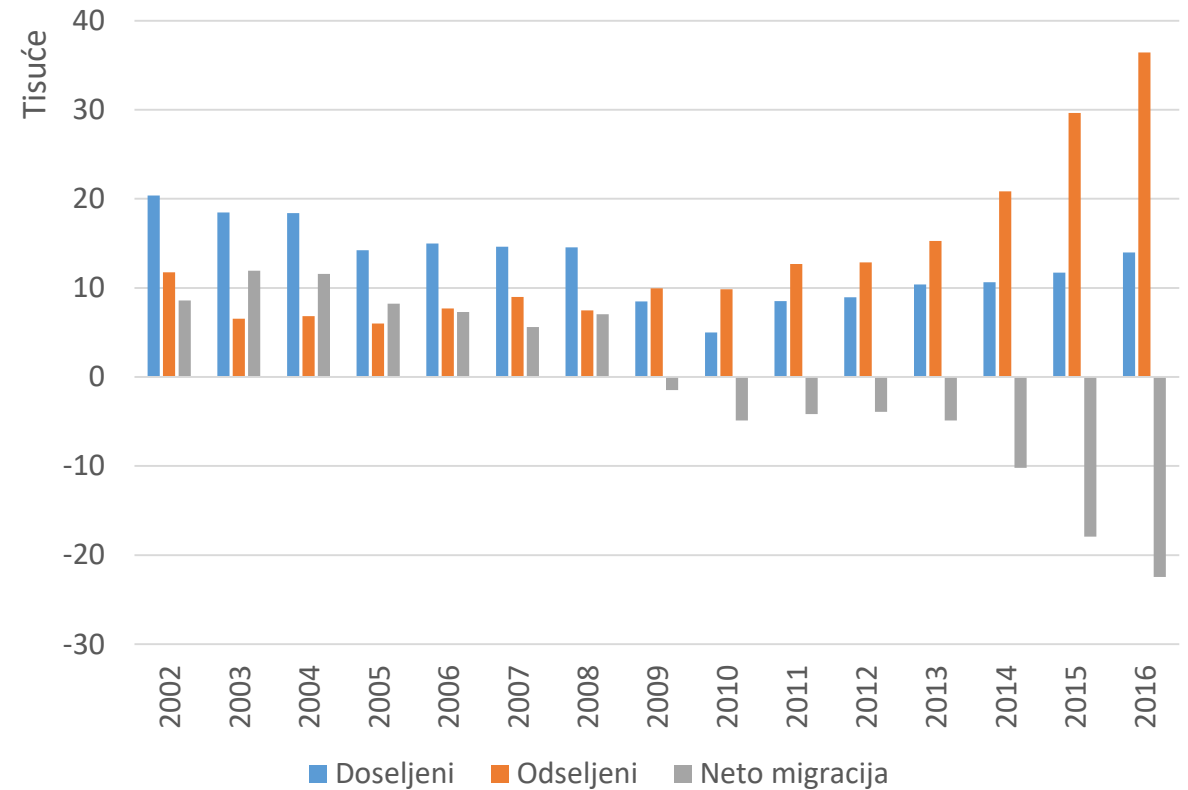

Negativnom trendu doprinose (negativna) demografska kretanja...

Broj živorođenih, broj umrlih i prirodni prirast

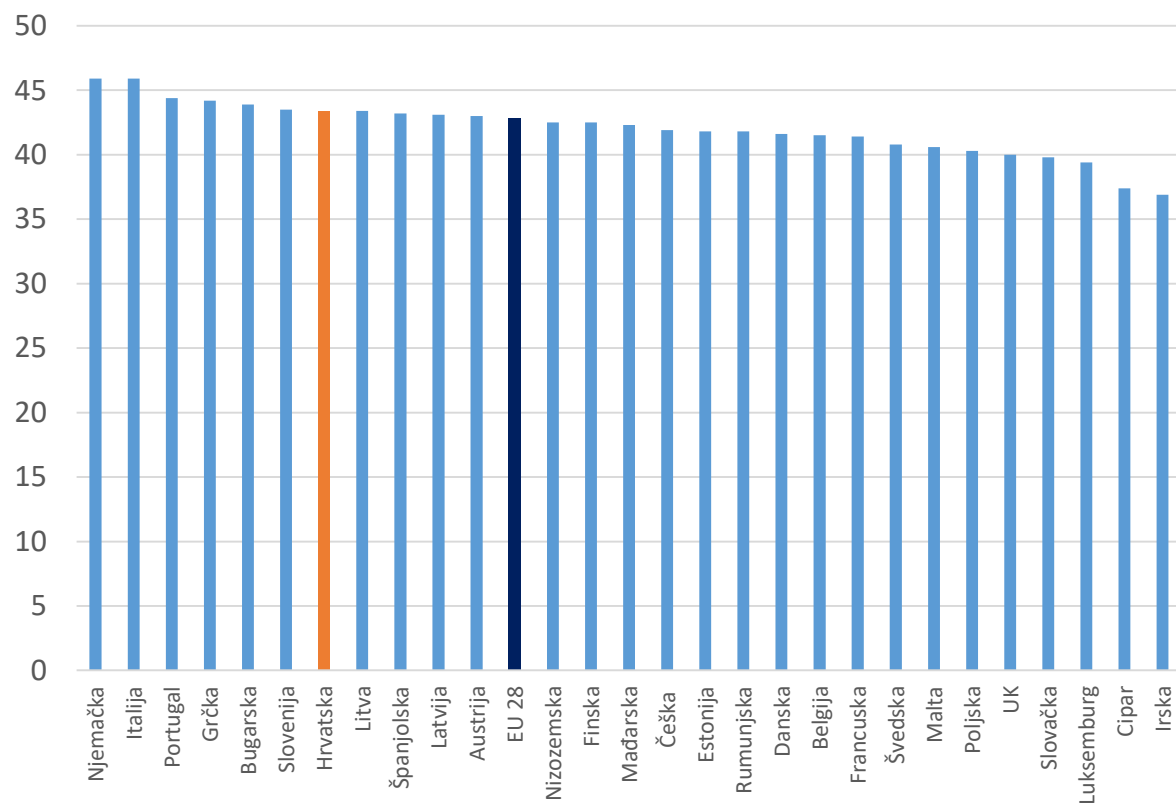

Migracija stanovništva

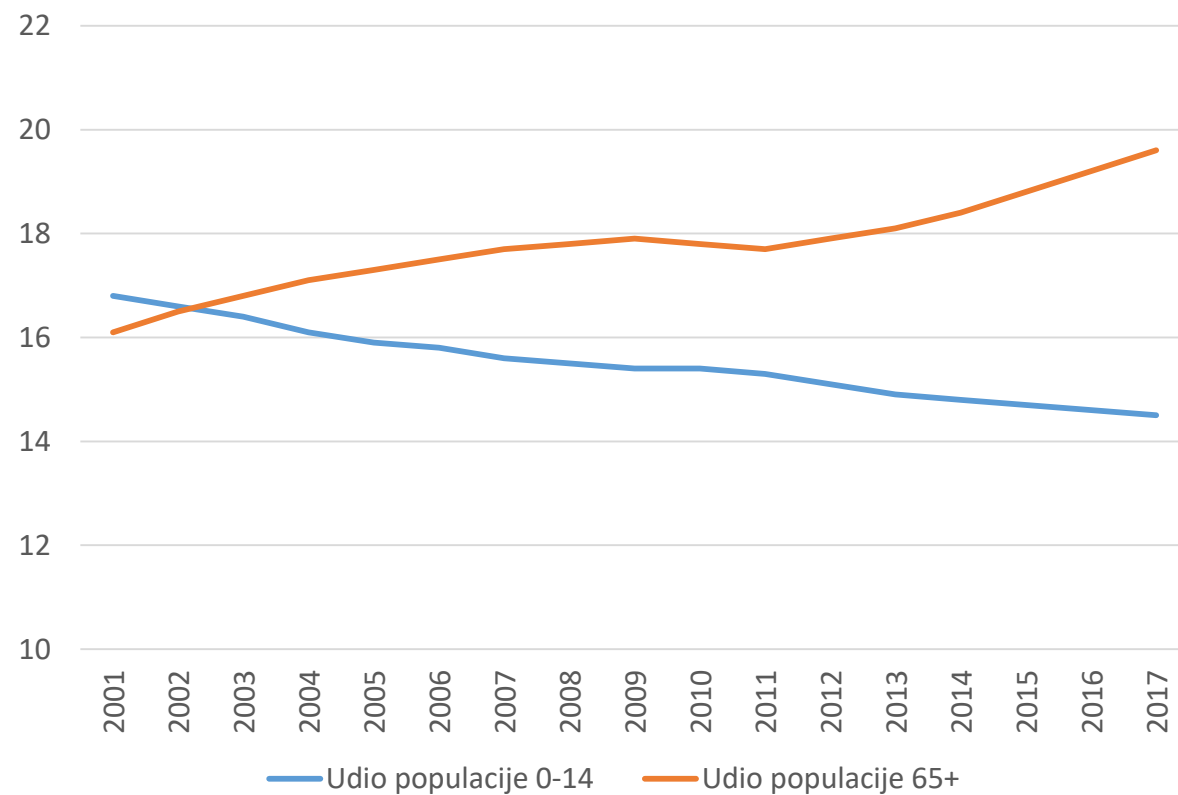

...dolazi do starenja stanovništva...

Prosječna starost uk. stanovništva 2017

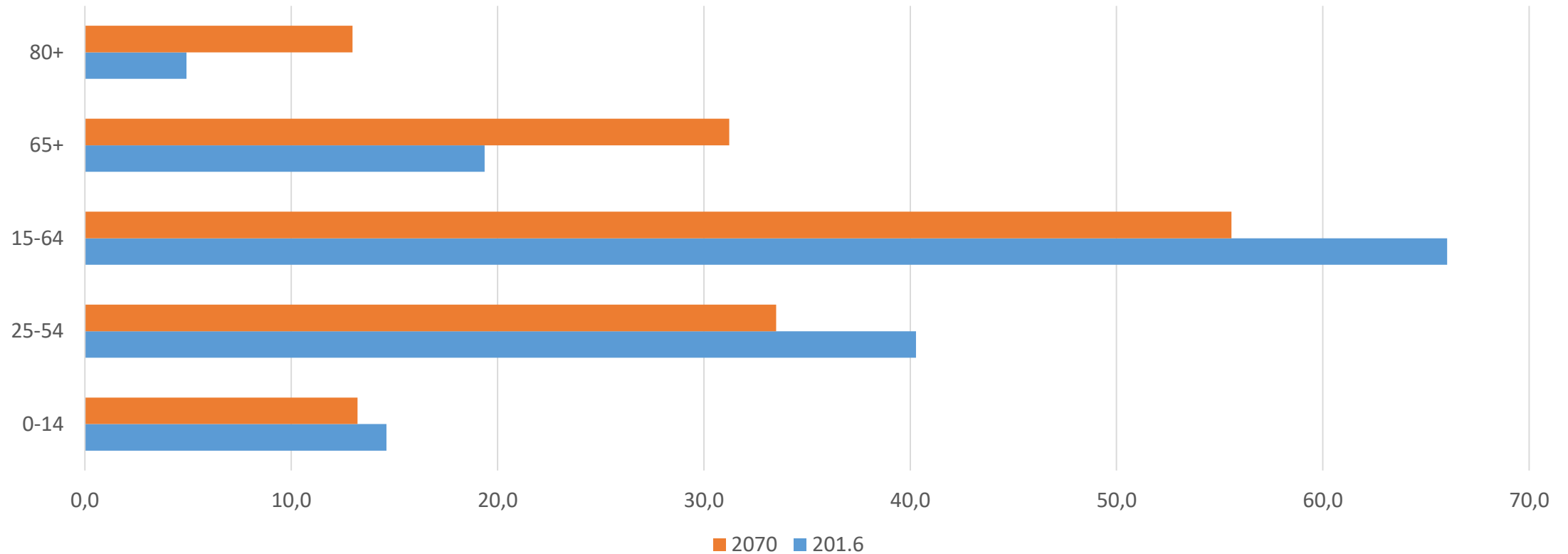

Dobna struktura stanovništva (0-14 vs. 65+)

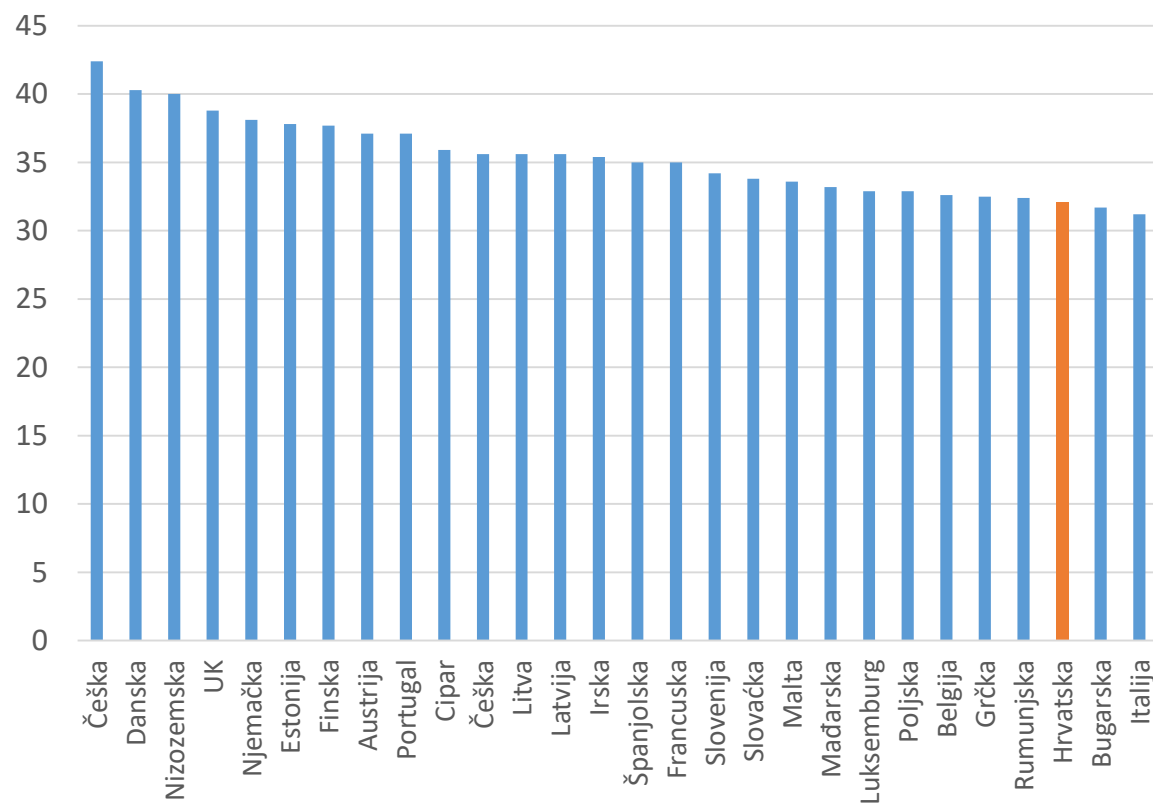
...biti će nas manje (3,4 mil. u 2070 g.) i nepovoljnija dobna struktura

Dobna struktura stanovništva u 2016. i 2070. godini

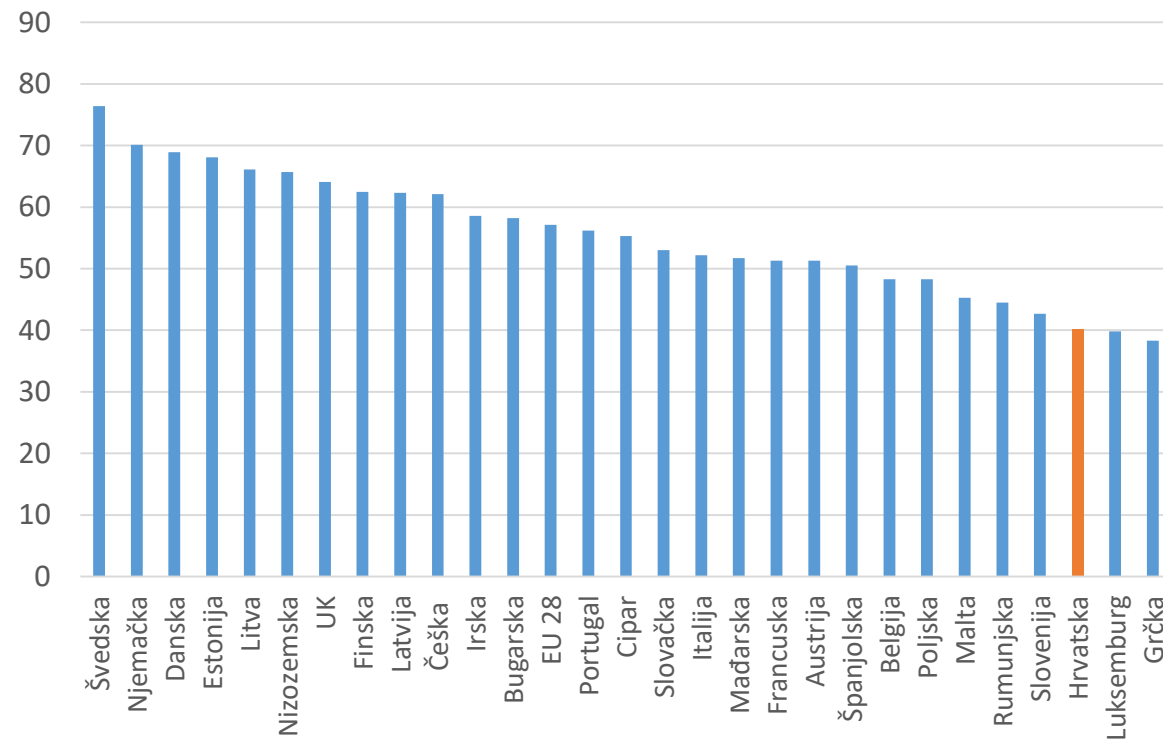

Trebamo li raditi više/dulje?

Prosječno trajanje radnog vijeka (2016)

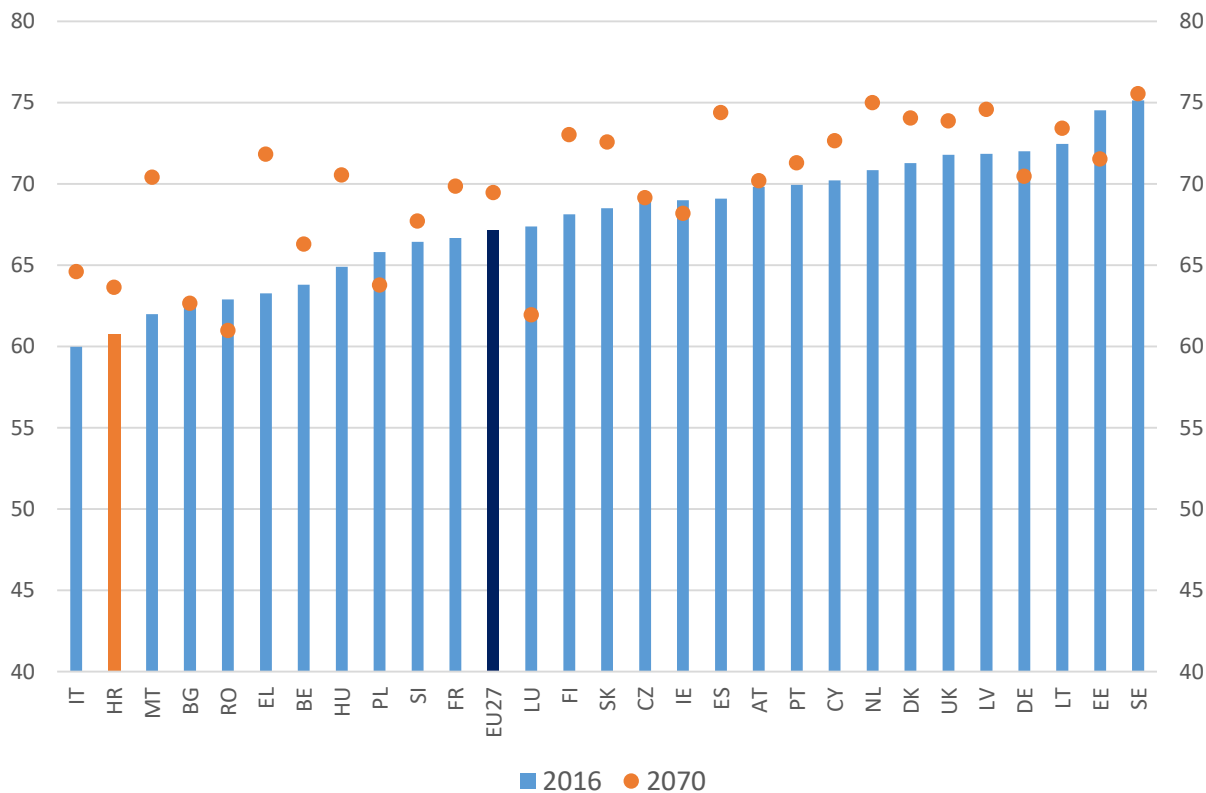

Stopa radne aktivnosti starijih radnika (55-64 godine, 2017)

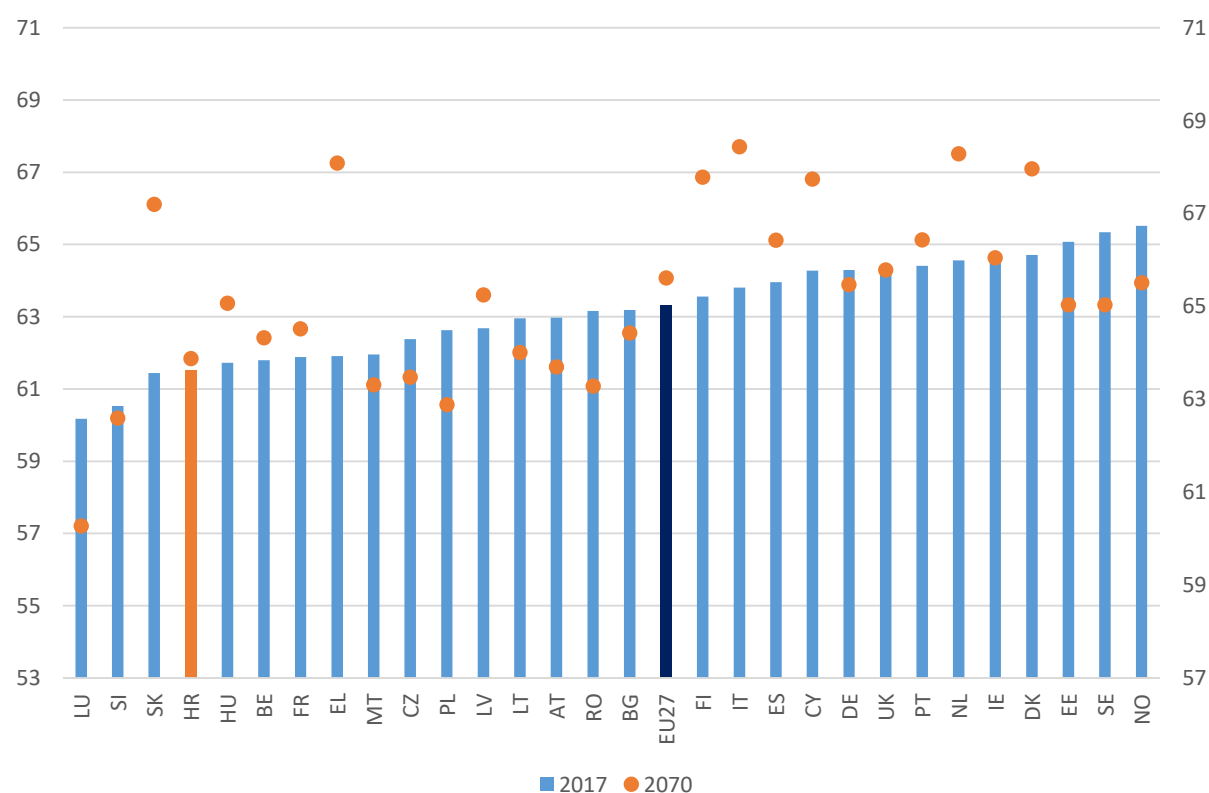

Tko će raditi u budućnosti i koliko?...i plaćati doprinose

Stope participacije radne snage (20-74)

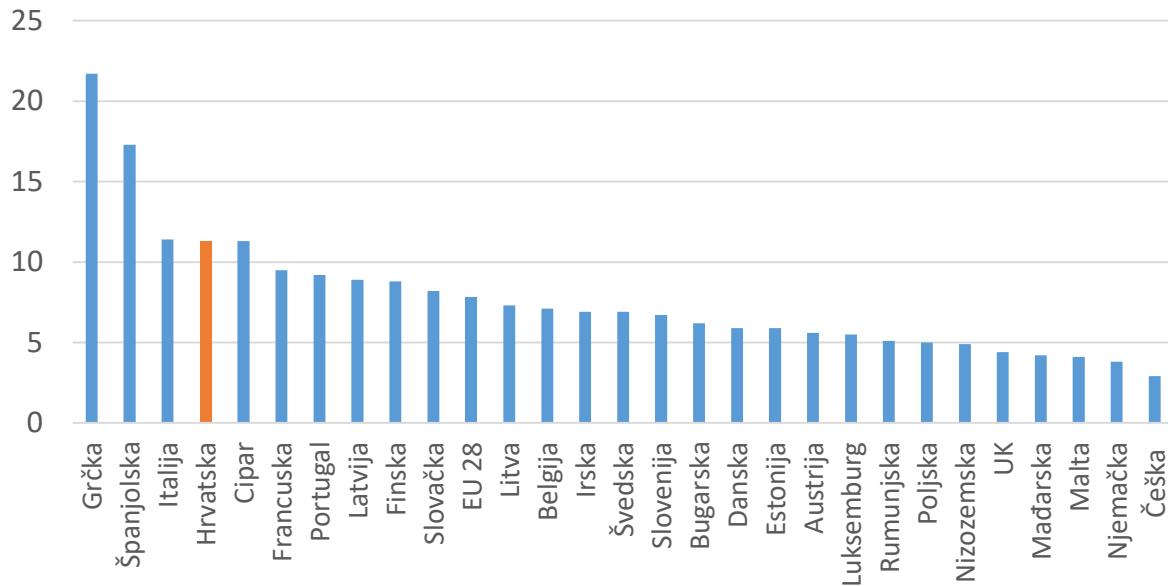

Prosječna dob umirovljenja

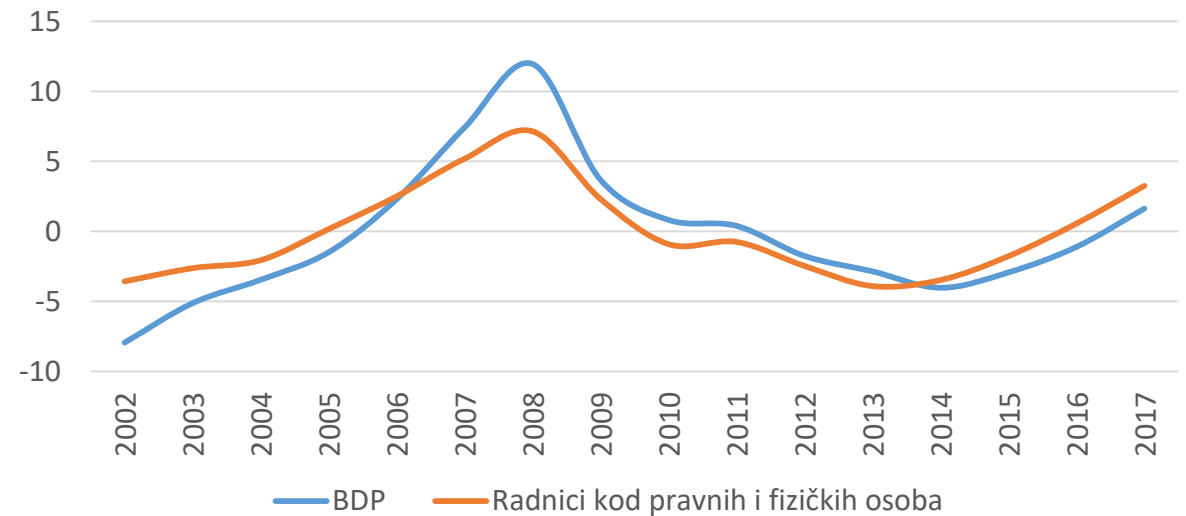

Domaće tržište rada je ograničeno, bez obzira na pozitivan utjecaj ekonomskog rasta...

Stopa nezaposlenosti u 2017. (15-64)

Ciklička komponenta BDP-a i broja osiguranika (postotni bodovi)

- **Nezaposleni**

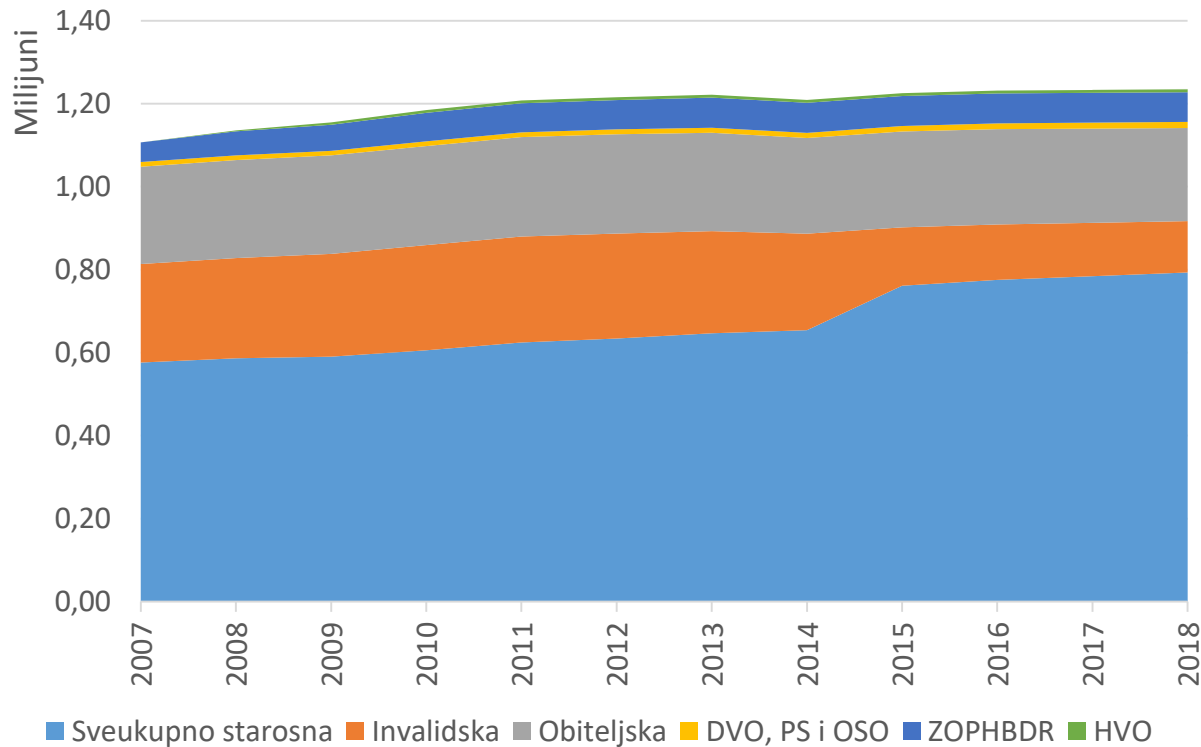
- 154 tisuće (Q4/2018, Anketa o radnoj snazi)
- 158 tisuća (1mj/2019, Administrativni izvor)

- Kada bi se svi nezaposleni zaposlili u RH, omjer bi bio i dalje nedovoljan

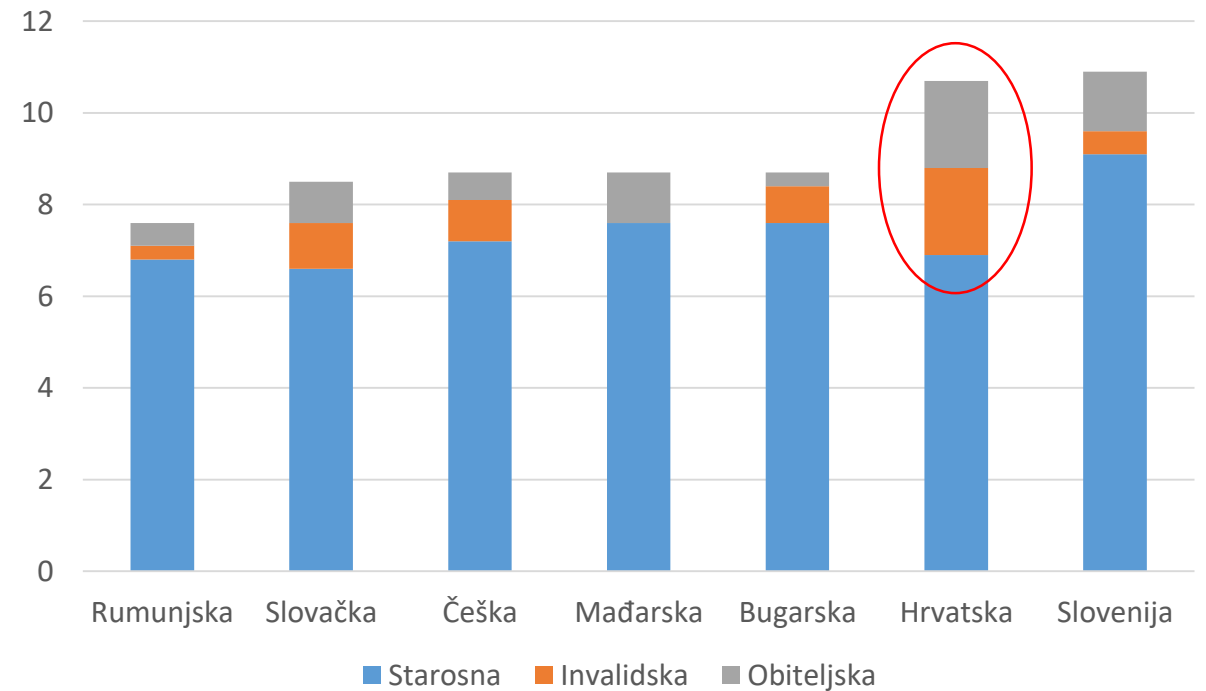
- **1:1,34**

Veliki udio „ostalih” mirovina u odnosu na „klasične” starosne mirovine...

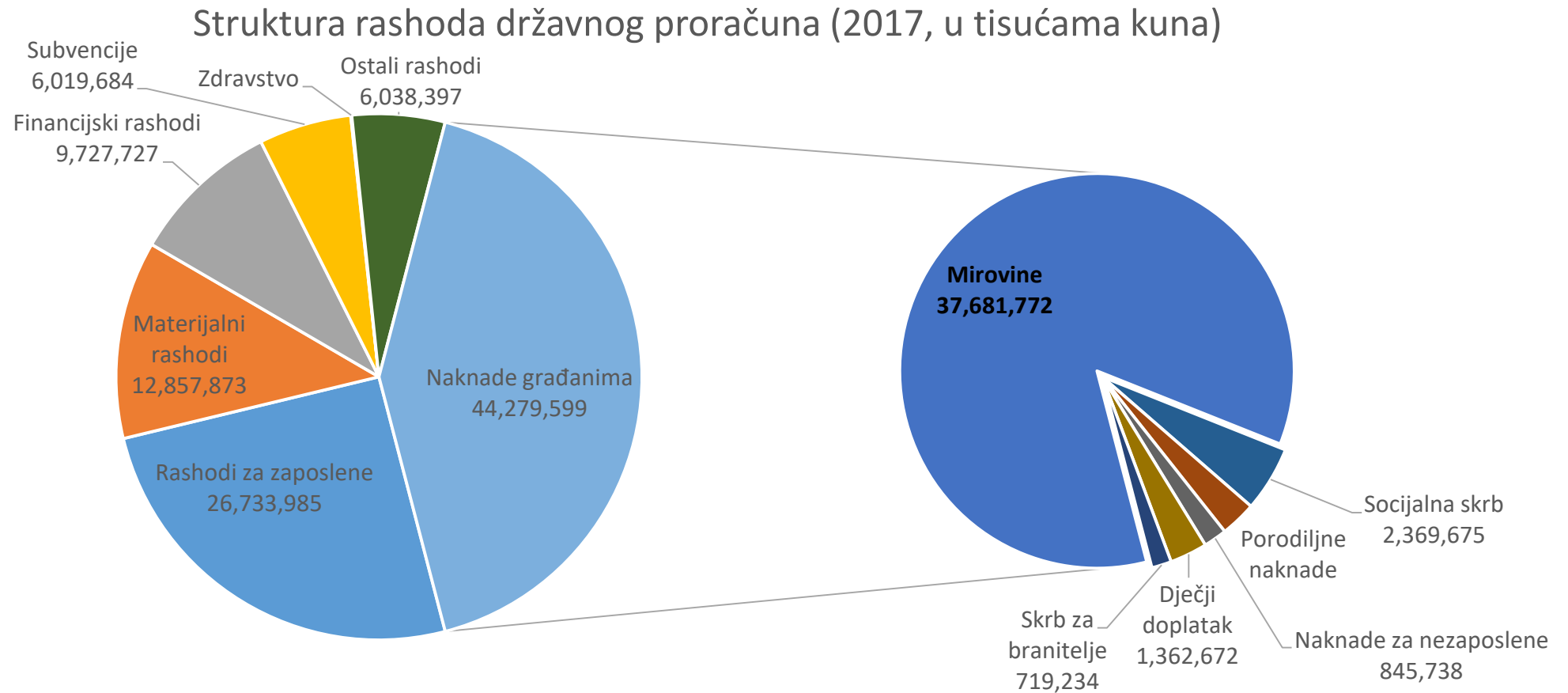
Kretanje broja korisnika mirovina

Udio rashoda za mirovine u BDP-u u tranzicijskim zemljama EU u 2017.

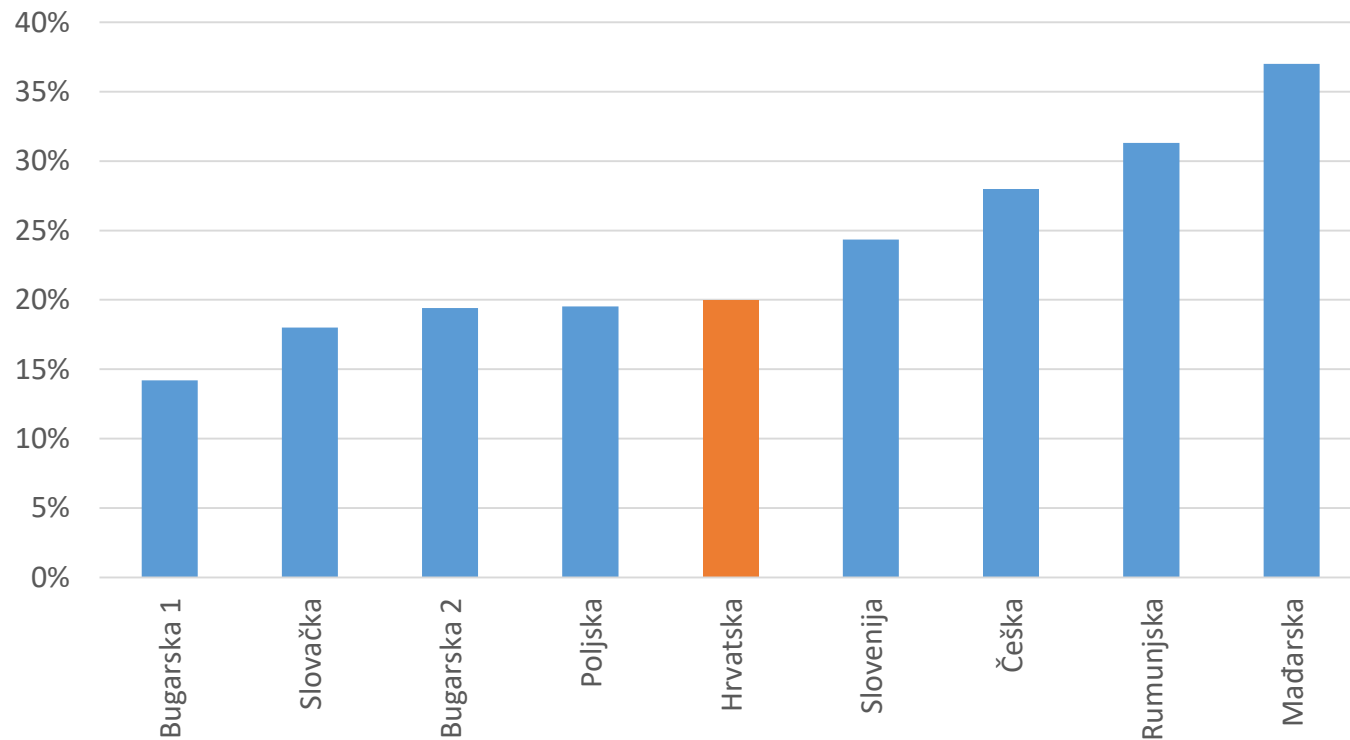

Izdaci za mirovine čine najveću stavku državnog proračuna s tendencijom rasta...demografija, indeksacija itd.

S prihodne strane smo relativno limitirani (tržište radne snage, porezi)...čak i za vatrogasna rješenja (šuplje vjedro, oportunistički PBC)...

Ukupna stopa doprinosa za MO u tranzicijskim zemljama EU u 2017.

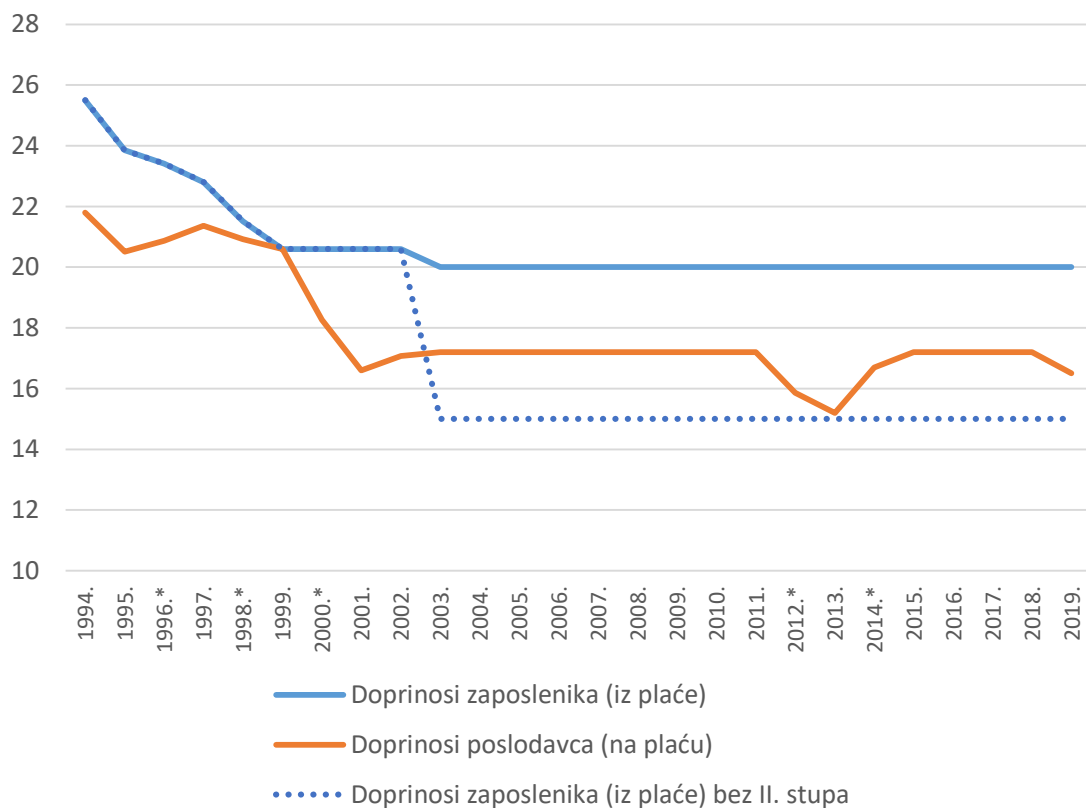
Napomena: Bugarska 1 (rođeni poslije prosinca 1959.), Bugarska 2 (rođeni prije siječnja 1960.)

Izvor: Ageing Report 2018 i izračun autora.

2017	u mil. kn
Izdaci za mirovine	37.681
Doprinosi ne temelju generacijske solidarnosti (15% za I. stup)	21.170
Saldo (deficit)	-16.511
Doprinosi na temelju kapitalizirane štednje (5% za II. stup)	5.702
Saldo (uključujući II. stup)	-10.809

...iako su stope doprinosa za MO među nižima u CEE i plaćaju ih samo zaposlenici

Razvoj stopa obveznih doprinosa u Hrvatskoj

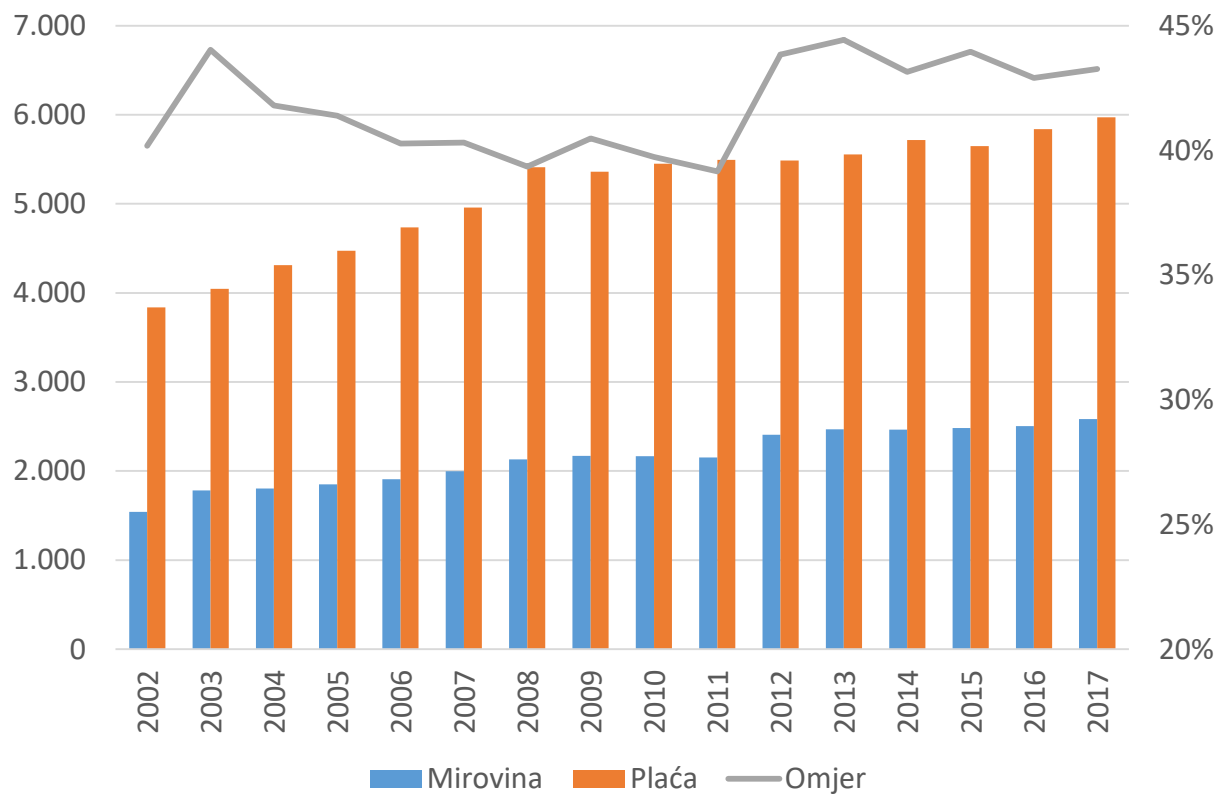

	Doprinosi zaposlenika (iz plaće)	Doprinosi poslodavca (na plaću)
Bugarska	6,5% (rođeni poslije prosinca 1959.)/8,3% (rođeni prije siječnja 1960.)	7,7% (rođeni poslije prosinca 1959.)/11,1% (rođeni prije siječnja 1960.)
Češka	6,5%	21,5%
Hrvatska	15% I. stup, 5% II. stup	
Mađarska	10%	27%
Poljska	9,76%	9,76%
Rumunjska	10,5%	Između 15,8% u 25,8% (ovisno o uvjetima rada)
Slovenija	15,5%	8,85%
Slovačka	4% ako se ne uplaćuje u II. stup	14% ako se ne uplaćuje u II. stup

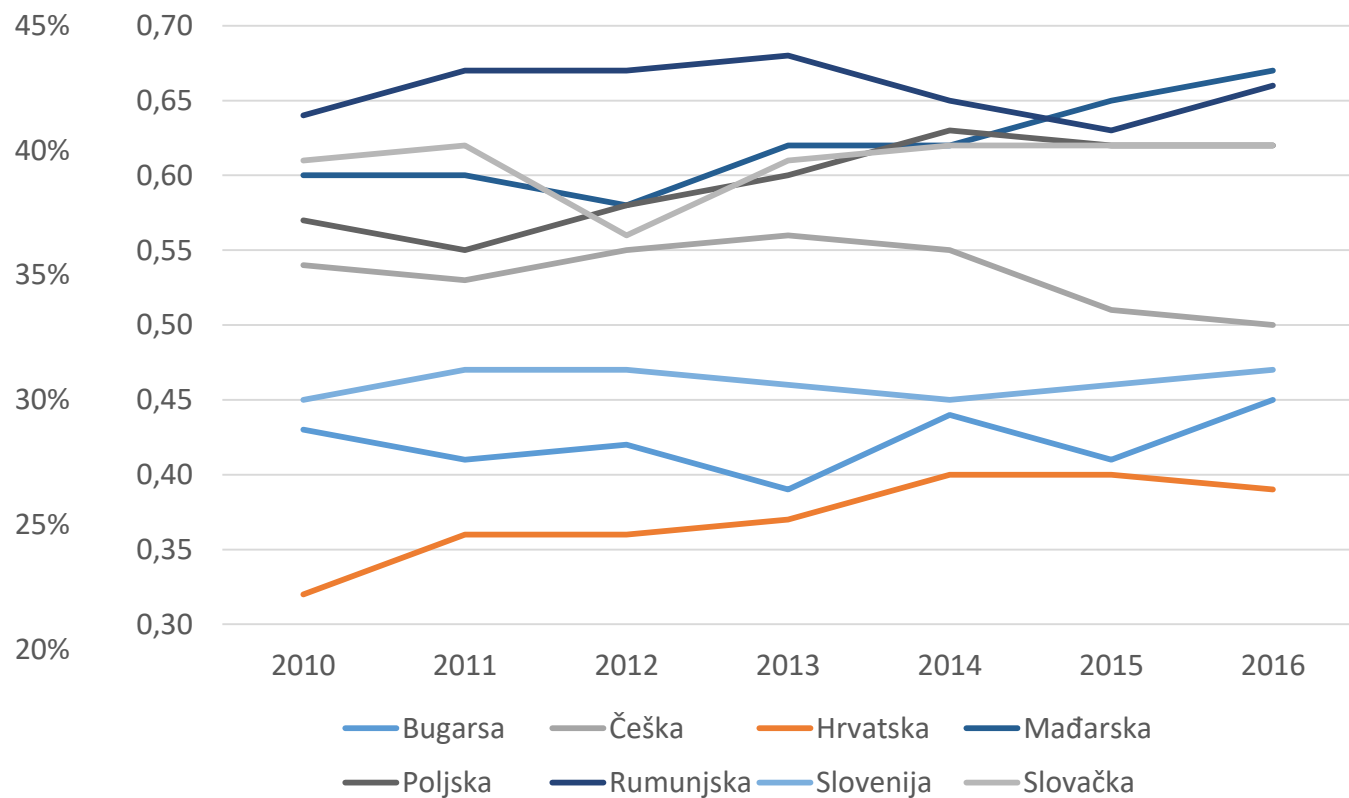
Izvor: Ageing Report 2018

Sve to utječe na nisku primjerenost mirovina!

Prosječna neto mirovina i neto plaća

Agregatna stopa zamjene

Zaključak

- Kako riješiti probleme financijske održivosti i primjerenosti mirovina?
 - Promocija kulture rada, štednje i osobne odgovornosti za budućnost
 - Načelo uzajamnosti (uz solidarnost)
- Osvrt na mjere
 - Produljenje radnog vijeka i poticanje duljeg ostanka u svijetu rada (problem primjerenosti i održivosti)
 - Pitanje dodatka (problem primjerenosti)
 - MOD
- U budućnosti....Povećanje izdvajanja? (oba stupa?) Imovinski cenzusi? ZOMO vs. HZMO vs. „ostali“?
- Problemi izvan mirovinskog sustava (koje MS ne može samostalno riješiti, niti je kriv za njih)
 - Porezna politika
 - Radno zakonodavstvo
 - Zdravstvo
 - Tržište kapitala

- Lernerov stav i pitanje duga
- Rashodi 2002 70mlrd, 2017 121 mlrd
- Mirovine 22 do 37 mlrd